

Wijker Gouwtje

Najaar 2024

De vogel is gevlogen
Baggeren

- pagina 4
- pagina 7

De Buitenwereld
Bottelrozen

- pagina 9
- pagina 14

Joke vraagt zich af
Tuinders spreken

- pagina 19
- pagina 22

Correspondentie:

Tuinpark Wijkergouw
Wijkergouw 30, 1023 NX Amsterdam
Telefoon: 020-4904567
E-mail: tuinparkwijkergouw@gmail.com
Website: www.wijkergouw.nl
facebook.com/tuinparkwijkergouw
Bankrekening: NL 72 RABO 0188678018 t.n.v. Wijkergouw
Vermeld bij alle correspondentie ook uw tuinnummer!

Spreekuur Bestuur

Het bestuur is van 1 april tot en met 1 oktober elke 2e zaterdag van de maand van 11.00 uur tot 12.00 uur aanwezig in de bestuurskamer in de boerderij. Voor informatie, vragen en opmerkingen kunt u ook mailen naar tuinparkwijkergouw@gmail.com

Heeft u bouwtechnische vragen?

Iedere eerste zaterdag van de maand tijdens het tuinseizoen zit de Bouwcommissie van 11.00 uur tot 13.00 uur voor u klaar in het Houten Huis, naast Samen Sterk.

Heeft u vragen aan de Tuincommissie?

Er is op vrijwel elke zaterdagochtend tijdens de werkbeurten van 09.00 uur tot 12.30 uur iemand van de Tuincommissie aanwezig op de paden of in Samen Sterk. U kunt uw vraag ook altijd stellen aan de coördinator van de tuinbeurt of mailen naar tuincommissiewijkergouw@gmail.com.

Colofon

Redactie: Thea Adriaansen en Joke van Pel.
Vormgeving: Robert Oomen.
Vaste medewerkers: Klaas Breunissen, Yvon Driehuis, Michael Kerkhof, Adri Müller, Moniek van der Kroef en Lune Renardel de Lavalette.
Beheer Website: Cindy Wever en Michel Walraven, e-mail: Webredactiewijkergouw@gmail.com. Sluitingsdatum voor het inleveren van kopij voor het volgende nummer is 15 december 2024. Digitaal aan te leveren per e-mail naar wijkergouwtje@gmail.com, of per post aan Redactie Wijkergouwtje, Wijkergouw 30, 1023 NX Amsterdam.
Oplage: 300 ex.

Wijkergouwtje niet ontvangen?

Meld dit in ieder geval aan het bestuur: Zorg dat MijnTuin op de site van de Bond voor Volkstuinders goed is ingevuld. Het is niet mogelijk een nummer na te sturen. Wel staat het Wijkergouwtje op onze website www.wijkergouw.nl/archief. In het seizoen kunt u op zaterdagochtend een Wijkergouwtje ophalen in de Boerderij, zolang de voorraad strekt.

Voorpagina: Ontmoeting op de rommelmarkt

Inhoud

De vogel is gevlogen	4
Tijgermuggen	6
Bomentabel	6
Tuinderspost	6
Baggeren	7
Bingo	8
Katten aan de lijn	8
De Buitenwereld	9
In de verdediging	10
Amerikaanse rivierkreeft, een invasieve exoot	13
Bottelrozen en Rozenbottels	14
Ondertussen in De Verpozing	16
Van het bestuur	17
Joke vraagt zich af	19
Thea's WWWeetjes	20
Tuinders spreken...	22
Najaar, bloembollentijd	23
Snoeien of niet snoeien	24

Welkom nieuwe tuinders

Tuin 031 is overgenomen door Marit Aba en Eugene Pek.
We wensen jullie een fijne tijd op Wijkergouw.

Rectificatie:

Op pagina 28 van het zomernummer vermeldde ik per abuis de naam Yvon Dekkers bij het artikel. Waar kwam dat nou toch vandaan. Yvon heet natuurlijk Driehuis van tuin 118. Zij verrast ons iedere keer weer met een vrolijke 'uitsmijter' om over na te denken.

Van de redactie

Als ik dit stukje schrijf is het al flink herfstig buiten. De spinnen hebben mijn tuin overgenomen. Dat het er dit jaar zoveel zijn, heeft iets te maken met het natte voorjaar. Er waren veel muggen en zweefvliegen, hét voedsel voor spinnen. Meer over spinnen in de WWWetjes, de KNNV heeft een nieuw spinnenboek uitgegeven. Eén weetje verklap ik alvast: Wees niet bang voor een spin, hij is banger voor jou!

In het najaar kun je veel doen op je tuin. De bodem is nog voldoende warm om vaste planten te (ver)planten, zodat ze nog goed aanslaan voor de winterse kou hen overvalt. Voor een vrolijk voorjaar en als voedselbron voor vroeg-vliegende bijen, hommels en vlinders kun je bollen planten, daar is het nu de ideale tijd voor. Ga eens voor de wat onbekendere soorten, zoals leucjum, corydalis, erythronium of tulipa batalinii. Op blz. 23 zie je de Nederlandse namen en waar ze te koop zijn.

Hoe verdedigen planten zich tegen aanvallers? Ze voorzien zichzelf van heel veel zaden, zodat ze zich uitbundig kunnen uitbreiden en het niet erg is als er wat zaadjes worden verorberd. Of ze maken gifstoffen aan, of zorgen dat ze stekels en doornen op hun takken of bladeren hebben. Ze kunnen zelfs horen en zo nodig hulptroepen inroepen. Lees het allemaal in 'In de verdediging'.

Ook alles wat je wil weten over bottelrozen en rozenbottels vind je in dit nummer. Op Kreta zijn gedetailleerde afbeeldingen van roze rozen gevonden van zeventienduizend jaar voor onze jaartelling. Geschiedenis, toepassing, gezondheid, gebruik in de keuken en adressen waar bottelrozen te koop zijn, vind je op bladzijde 14.

Het is najaar en dus moet er gebaggerd worden. Dat is een eis van het Hoogheemraadschap. Baggeren is nodig om de kwaliteit van het slootwater te behouden en om de doorstroming te bevorderen. Hoe je baggert lees je in dit nummer. Zorg dat je baggerbriefje op tijd in de brievenbus

van Samen Sterk ligt. Wel gebaggerd, maar geen briefje, betekent: niet gebaggerd.

De vogeltrek is ook zo'n jaarlijks terugkerend fenomeen. Twee keer per jaar zelfs. Wat doen die arme bestjes zichzelf aan? 'Moeiteloos' vliegen ze rond deze tijd duizenden kilometers naar het zuiden, om in het voorjaar weer terug te keren. Waarom doen ze dat? Hoe navigeren ze? Wat zijn dwaalgasten? En twijfelaars? Lees het allemaal op bladzijde 4.

Met ingang van dit nummer zal Lune Renardel de Lavalette onder het motto 'De tuinder spreekt' elke keer een pagina vullen, dit keer over het (niet) winterklaar maken van je tuin. Joke stopt met de rubriek 'In gesprek met...' en gaat op zoek naar nieuwe inspiratie. Ook het Tuindagboek heeft in het zomernummer zijn laatste aflevering beleefd. Maar de vaste rubrieken zoals de Buitenwereld, de WWWetjes, de gedichten, weer een prachtige aquarel en bericht van de Verpozing blijven.

Ik wens je weer veel leesplezier!
Thea Adriaansen

De vogel is gevlogen

Tekst: Thea Adriaansen

Foto's: Pixabay

Met informatie van: Wikipedia, Natuurmonumenten, Vogelbescherming

Veel vogels trekken elk najaar naar het zuiden om te overwinteren en komen in het voorjaar weer terug om te broeden. Zo profiteren ze in beide gevallen van de beste condities voor voedsel en weersomstandigheden. Deze vogels noemen we trekvogels. Zij maken plaats voor de vogels die uit het noorden komen en juist wel graag hier willen verblijven. Er zijn ook vogels die zomer en winter bij ons blijven, dat zijn standvogels.

Trekvogels

De meeste vogels broeden op het noordelijk halfrond. De noordelijke zomerdagen zijn langer dan in het zuiden en er is een beter voedselaanbod. Nestjongen eten een veelvoud van hun eigen lichaamsgewicht, noodzakelijk om voldoende kracht te hebben om aan de najaarstrek te beginnen. Bessen, zaden en noten vormen een belangrijk onderdeel. De meeste wegtrekkers zijn insecteneters, want insecten zijn hier 's winters nauwelijks. Niet de winterse kou, maar de beschikbaarheid van voedsel is de belangrijkste reden voor de vogels om zuidwaarts te trekken.

Vink, zadeneter, stompe snavel

Winterkoninkje, insecteneter, spitse snavel

Vóór de trek verzamelen de vogels energiereserves in de vorm van vetafzettingen onder de huid. Er zijn soorten, die daardoor minstens dertig uur in de lucht kunnen blijven. Er zijn kleine vogels die in staat zijn duizenden kilometers over de Atlantische Oceaan tot de dichtstbijzijnde kust door te vliegen. Volgens ornithologen (vogelkundigen) vliegen veel van de Groenlandse tapuiten, die iets groter zijn dan mussen, zonder onderbreking van Groenland tot de kust van Spanje. Ze volbrengen zo een oceaanvlucht van meer dan 3.000 km. Na een dergelijke vlucht kan de vogel een derde van zijn lichaamsgewicht als energie verbruikt hebben.

Een sprekend voorbeeld van vogeltrek is de boerenzwaluw. Deze broedt in Europa, Azië, Noord-Afrika en Noord-Amerika en overwintert op het zuidelijk halfrond. De zwaluwen trekken in het algemeen overdag en vangen hun voedsel tijdens de trekvlucht. Een dichte stroom zwaluwen steekt in de herfst de Straat van Gibraltar over (een massale trekweg voor deze vogels) en vliegt dan zuidwaarts tot in de tropen en zelfs verder tot Zuidelijk Afrika. Ook wordt er gevlogen over de Middellandse Zee, zelfs over de Sahara en op veel plaatsen in een breed front.

De piek van de vogeltrek valt in oktober. Onder andere vinken, spreeuwen, kievieten, zanglijsters en boerenzwaluwen gaan dan op weg. Maar er zijn ook vogels die al veel eerder vertrekken, zoals de gierzwaluwen, grutto's en koekoek, die al direct na het broedseizoen op pad gaan. Onder invloed van het trekinstinct kunnen vogels, die meestal zelfstandig leven, zich tot geweldig grote zwermen verenigen.

Navigatie

Trekvogels navigeren met verbluffende zekerheid. Vooral het ringen van vogels heeft veel over de trekwegen verteld. Zo volgen ze kustlijnen en rivieren en kijken naar de zon en sterren. Van een aantal vogelsoorten is bekend dat zij navigeren met behulp van het aardmagnetisch veld en ze gebruiken zelfs geluiden en geuren om de weg te vinden. Deze methoden vullen elkaar aan: als de ene door omstandigheden niet werkt (mist, bewolking), wordt overgeschakeld op een andere. Als ze onverhoopt toch uit koers raken, corrigeren ze dat. Maar hoe? Dat is nog onduidelijk. Wel is bekend dat trekvogels over een soort ingebouwde trekrichting beschikken. Jonge vogels vertrouwen op hun eerste reis vaak op dat ingebouwde kompas, terwijl de ervaren volwassenen dit combineren met eerdergenoemde oriëntatiemethoden.

Al in Bijbelse tijden werd het verschijnsel van de vogeltrek vastgelegd. Het boek Jeremia vermeldt de trek van de witte ooievaar, die in de herfst de Europese broedgebieden verlaat en in indrukwekkende zwermen over Israël en de Nijldelta vliegt. Wij weten tegenwoordig dat dit de weg is van de oostelijke ooievaar, die westelijk tot in Duitsland en het noorden van Nederland komt. De westelijke ooievaars daarentegen steken de Middellandse Zee in het westen over en begeven zich naar het gebied van de Niger.

'Omgekeerde trek' is het fenomeen waarbij vogels de verkeerde kant op vliegen vanuit hun broedgebied. Dit komt vooral voor bij zangvogels. Omgekeerde trek wordt vaak als verklaring gegeven voor het voorkomen van dwaalgasten uit Centraal-Azië in Europa, die normaal gesproken in Zuidoost-Azië overwinteren.

Alhoewel de vogeltrek al eeuwenlang interesse opwekt en er steeds weer iets nieuws ontdekt wordt, blijven er toch nog veel raadsels op te lossen. Een ervan is recentelijk met radar onderzocht: de vlieghoogte van de vogels op hun trek. De meeste groepen vliegen lager dan 1.500 meter, toch zijn er meldingen van kleine vogels die 3.000, 5.000 en zelfs 6.300 meter hoog vlogen.

Wintergasten en twijfelaars

Op zijn beurt is Nederland weer gastland voor miljoenen wintergasten die in het hoge noorden broeden, zoals ganzen. Zij profiteren hier van de moderne landbouw, dat veel eiwitrijk gras produceert.

Twijfelaars zijn de vogels die soms wel en soms niet op trek gaan, afhankelijk van hoe zwaar de winter is. De ooievaar was vroeger een trekvogel bij uitstek, maar steeds vaker blijft hij hier, vanwege de zachte winters. Dat is ook het geval met o.a. de tjiftjaf en de zwartkop die ook op Wijkergouw broeden.

Zwartkop, boven mannetje, onder vrouwtje

Wanneer is de vogeltrek te zien?

Bij slecht weer wachten de meeste trekvogels met vliegen. Als er dan in de herfst een periode van opklaringen aanbreekt, liefst met rugwind uit het noorden of oosten, is dat het sein voor de vogels om (door) te trekken. Als het daarbij zonnig weer is, vliegen ze hoog en dan zijn ze vanaf de grond moeilijk te zien. Opklaringen, maar met matige zuidwestenwind - tegenwind - zorgen er echter voor dat ze laag vliegen en makkelijker worden waargenomen. Ook vliegen veel trekvogels 's nachts, zodat wij er weinig van meekrijgen.

Enkele van 'onze' vogels

In de winter trekken tjiftjaf en een deel van onze roodborsten naar warmere streken in Europa waar meer eten te vinden is. Vogels uit noordelijke/noordoostelijke streken trekken naar het zuiden en komen zo in Nederland terecht. Dus de roodborst die je zomers in je tuin tegenkomt, is zo goed als zeker niet dezelfde die in de winter op je kruiwagen komt zitten.

Nederlandse koolmezen en pimpelmezen zijn standvogels en overwinteren dus in ons land. In strenge winters overwinteren koolmezen uit Scandinavië en Oost-Europa in grote aantallen in Nederland, maar ook nog zuidelijker.

Links Koolmees, rechts Pimpelmees

De Nederlandse winterkoninkjes zijn standvogels, maar het is bekend dat vogels uit Scandinavië en het Oostzeegebied ons land passeren in de trektijd. Het is de op één na kleinste vogel in Nederland, die, ondanks zijn naam, niet bestand is tegen koude winters.

Het grootste deel van de Nederlandse merels is standvogel, een ander deel overwintert in Engeland of zuidelijker tot in Spanje en Portugal. In september tot november trekken veel Noord-Europese vogels door ons land, met name 's nachts. Ook de meeste Nederlandse vinken zijn standvogels, maar een deel trekt over grote of minder grote afstand naar het zuiden om te overwinteren. Vogels die broeden in het noorden en noordoosten van Europa trekken tussen half september en eind november naar het zuiden en zuidwesten van Europa en naar noordelijk Afrika. ■

Help vogels 's winters met vetbollen, zonnebloempitten en pinda's. Roodborstjes zijn dol op gedroogde meelwormen, ongekookte haverhout of een zadenmix. Merels help je met wormen, bessen en fruit (appel, géén citrusfruit), vinken zien graag massa's beukennotjes.

Tijgermuggen

Wageningen University & Research

De Aziatische tijgermug (*Aedes albopictus*) komt oorspronkelijk uit Zuidoost-Azië. De vrouwtjesmug (het mannetje steekt geen mensen) kan geïnfecteerd raken door het bloed van een met dengue (knokkelkoorts) besmet mens. Het duurt daarna enige dagen voordat de mug zelf besmettelijk is. Een besmette tijgermug draagt de ziekteverwekkers in de

speekselklieren. Als de vrouwtjesmug een mens steekt, kan het virus op die manier worden overgedragen. De kans dat de tijgermuggen die tot nu toe in Nederland zijn aangetroffen virussen van infectieziekten kunnen overdragen is te verwaarlozen. In Nederland komt knokkelkoorts, zikakoorts en chikungunya tot nu toe alleen voor bij mensen die uit een tropisch gebied kwamen waar de ziekte voorkomt.

Eind augustus werden tijgermuggen aangetroffen in een woonwijk in Ede. Het is de vierenvijftigste gemeente waar sinds 2017 tijgermuggen zijn gemeld. Dankzij intensieve bestrijding door de NVWA (Nationale Voedsel en Waren Autoriteit) heeft de tijgermug zich nog niet gevestigd in Nederland. In België is de status in juli aangepast naar 'gevestigd'. Met alle uit Zuid-Europa terugkerende vakantiegangers

is extra alertheid geboden. Het is belangrijk om een tijgermug te melden. Lees eerst de informatie op <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/muggen-knutten-en-teken/aziatische-tijgermug> - anker-2-hoe-kan-ik-een-tijgermug-melden.

Kenmerken van de tijgermug

- Tijgermuggen zijn vrij kleine muggen. Een tijgermug is kleiner dan een muntje van 10 cent. Gewone, inheemse muggen zijn ongeveer net zo groot als zo'n muntje.
- Tijgermuggen zijn heel duidelijk zwart-wit, zonder andere tinten.
- Ze hebben een wit lengte-streepje boven op hun zwarte rug.
- De achterpootjes zijn zwart-wit geblokt en eindigen wit.
- Ze hebben geen vlekjes op de vleugels.
- Ze steken meestal overdag.

Bomentabel

Bomen maken de stad leefbaar. Ze dragen bij aan klimaatadaptatie, de gezondheid van mensen, sociale samenhang en biodiversiteit. Omdat de stad voor veel bomen een moeilijke groeiomgeving is, is de keuze van

de juiste boom op de juiste plaats essentieel. Als hulpmiddel hebben Stadswerk en Wageningen University & Research een nieuwe interactieve Bomentabel gelanceerd. Deze tabel biedt informatie over 359 verschillende boomsoorten en variëteiten. Voor elke soort is informatie opgenomen over de

groei en welke eisen de soort stelt aan zijn leefomgeving. De tabel laat ook zien in hoeverre bomen helpen tegen hittestress en regenwater opvangen, en hoe ze bijdragen aan biodiversiteit. Bomentabel.nl – Nuttige bomen met positieve effecten op ons ecosysteem. ■

Tuinderspost

Kitty Horstink van tuin 202 ontdekte op haar tuin heel veel rupsen van de Sint-Jacobsvlinder, een prachtige rood/zwarte, dagactieve nachtvlinder, die nogal eens verward wordt met de Sint-Jansvlinder. De laatste is meer gevlekt, terwijl de Sint-Jacobsvlinder een duidelijke rode streep over de voorvleugel heeft. ■

Rupsen Sint-Jacobsvlinder

Sint-Jacobsvlinder

Nieko Nierop van tuin 228 stuurt elk jaar prachtige foto's van zijn 'rood met witte stippen'. Dit keer ontvingen we zijn alternatief: de foto van deze lieverdjes, niet hoger dan het gras eromheen, maakte hij op 9 juli van dit jaar. ■

Baggeren

Tekst: Thea Adriaansen

Met informatie van <https://www.hhnk.nl/baggerschouw>

Foto: Hildegard Vernooij

Najaar, tijd om te baggeren, een elk jaar terugkerende, zware maar noodzakelijke klus.

In opdracht van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier moeten onze sloten elk najaar geschoond worden. Baggeren is nodig om de kwaliteit van het water te bewaren, het regenwater snel af te voeren, de doorstroming in de sloten te bevorderen en zo droge voeten te houden.

Het stelsel van sloten, tochten en gemalen dat voor de afvoer van het water zorgt, moet onderhouden worden. Daarnaast leidt een dikke baggerlaag tot een afname van zuurstof in het water, vooral als het water ondiep is. Bij ondiep water is ook sprake van extremere temperatuurschommelingen (hogere maximumtemperatuur en lagere minimumtemperatuur). Dit kan extra nadelig zijn voor het leven onder water.

De najaarsschouw wordt gecontroleerd door schouwmeesters en ambtenaren van het Hoogheemraadschap. De werkzaamheden zijn exact omschreven in de verordening van het waterschap. Voldoet een sloot niet aan de normen, dan wordt een boete uitgedeeld of wordt, in het ergste geval, zelfs de rechter ingeschakeld.

Zover laten we het dus niet komen.

Natuurlijke ondergrond

Baggeren betekent: schep uit de helft van je sloot achter en naast je tuin de aangeslibde modder, waterplanten, riet en wat er verder in de sloot niet thuishoort. Zo kan het water in de sloot blijven doorstromen en de kwaliteit van het water verbeteren. Alle bagger tot aan de natuurlijke ondergrond (de vaste harde bodem) van een sloot dient te worden verwijderd. Het baggerslib moet op de tuin worden gestort. Wanneer het op een andere plek op je tuin gestort is,

vermeldt dit dan op het baggerbriefje. Mogelijk kom je bij het baggeren ook de Amerikaanse rode rivierkreeft tegen. Wat je daarmee moet/kunt doen lees je op blz. 13.

De tuincommissie zal aan de hand van de ingevulde briefjes controleren of het baggeren goed gedaan is. Voor het baggeren kunnen de metalen korven gebruikt worden, die naast Samen Sterk liggen. **Na gebruik de korven graag schoonspoelen en direct terugleggen, zodat andere tuinders ze kunnen gebruiken.** Tijdens de werkbeurten op zaterdagochtend zijn de korven niet beschikbaar. Ze worden dan gebruikt voor het algemene baggerwerk op Wijkergouw.

Controle

Baggerbriefjes mogen ingeleverd worden tot en met vrijdag 1 november a.s. Op zaterdag 2 november wordt de laatste baggercontrole door de tuincommissie gehouden. Is er geen baggerbriefje ingeleverd of is er onvoldoende bagger verwijderd, dan ontvangt de tuinder een boete. Deze boete ontheft je niet van het alsnog baggeren, in overleg met de tuincommissie.

Vul onderstaand baggerbriefje in (of maak er zelf een met alle gegevens) en deponeer dat uiterlijk 1 november a.s. in de brievenbus van Samen Sterk. ■

BAGGERBRIEFJE 2024

Hierbij verklaar ik de aan mijn tuin grenzende sloot/sloten te hebben gebaggerd.

- ☐ De bagger ligt op het talud langs de slootkant.
- ☐ De bagger ligt op een andere plek namelijk:
.....
- ☐ Het openbare tuinpad grenzend aan mijn tuin is vrij van overhangende takken en ander groen vanaf de opsluitband tot een hoogte van 2,75 meter.
- ☐ Ik heb geen vuilnis op de tuin staan.

Tuinnummer:

Datum:

Naam:

Inleveren uiterlijk 1 november 2024, brievenbus Samen Sterk

Bingo

Tekst: Yvon Driehuis, tuin 118

Foto: Renee Dekker

Het is zondag elf augustus vijf uur en de deuren naar het terras staan wagenwijd open. Om zes uur wordt er Surinaams eten geserveerd en daar heb ik me voor opgegeven. Vol verbazing zie ik dat er bingo is. Een groepje mensen kijkt geconcentreerd naar een papiertje met cijfers en staan met een stift in de hand op scherp. Ze luisteren naar een jongetje van acht die de cijfers met een helder stemmetje hardop voorleest. De balletjes met de nummers rollen een voor een uit een molentje dat wordt aangeslingerd door een mevrouw die het duidelijk vaker heeft gedaan. Achter haar staat de tafel met prijzen en dat maakt hebbertig. Heel serieus en in stilte worden de hokjes aangekruist. Al snel roept iemand bingo. Het jongetje controleert of de kaart netjes is ingevuld en overhandigt de prijs. Tot zijn grote verassing mag hij de prijs houden; hij krijgt hem van de winnaar cadeau. Het kind heeft de tijd van zijn leven. Zijn ouders zijn aspirant leden en voor het eerst op bezoek bij Wijkergouw. Ze hebben alle tuinparken in Noord bezocht en hebben vragen over Wijkergouw die ik zo goed mogelijk beantwoord. Ze gaan zich inschrijven! Het enthousiasme van hun zoontje Ben geeft de doorslag.

Even later zijn de bingospullen opgeborgen en eten we

De Surinaamse maaltijd was een groot succes

allemaal innig tevreden een overheerlijke maaltijd, verzorgd door Judith Seymons en partner van tuin 9. Als de bordjes worden afgewassen zie ik een mevrouw op het terras een sigaretje roken. Ze heeft drie prijzen gewonnen; een antislipmat, een pannetje en een boeddha in een fonteintje. Ze heeft genoten. Wat haar betreft wordt bingo weer vaker georganiseerd. Door Corona kwam er een einde aan. Ze gaat nog wel eens naar een bejaardentehuis maar dat is toch minder. Het zag er zo gezellig uit, dus bij deze een pleidooi om eens per maand de bingo weer in ere te herstellen. Dan is Ben vast ook weer van de partij. ■

Katten aan de lijn

Tekst: Klaas Breunissen

Foto: Pixabay

Begin augustus verschenen op ons tuinpark overal posters waarop stond dat Morris vermist was. Morris woonde op de Schellingwouderdijk en bleek geen weggelopen jongetje te zijn, maar een vermiste scheepskat.

In de Wijkergouw Alert App-groep ontstond vervolgens een discussie op katten wel of niet vrij op het tuinpark mogen rondlopen. Iemand meldde dat hij pas een zwarte kat bij de vijver in zijn tuin had zien zitten en sindsdien waren de kikkers uit de vijver verdwenen.

Het Tuinreglement van de Bond van Volkstuinders spreekt duidelijke taal. In artikel 6d staat te lezen: 'Het is een lid met betrekking tot dieren niet toegestaan honden en/of katten onaangekondigd buiten de tuinen op het tuinpark te laten lopen.' De reden dat katten niet los mogen lopen, is omdat

ze tuinvogels en andere dieren dood maken en graag in de tuin van de burens poepen.

Wat te doen?

Handhaven van deze Bondsregel is lastig. Het is een tijdrovende klus en daar heeft ons tuinparkbestuur eigenlijk helemaal geen tijd voor. En niet-tuinders aanspreken op hun loslopende katten is nog een slag ingewikkelder. Het handhaven zal toch vooral van de tuinders zelf moeten komen.

De grootste verantwoordelijkheid ligt bij de eigenaren van katten (en honden). Die moeten actief proberen

te voorkomen dat hun dieren loslopen en overlast bezorgen aan andere tuinders en aan andere dieren. Op de website van het Platform Verantwoord Huisdierbezit (huisdieren.nl) staat een aantal praktische tips om ervoor te zorgen dat katten naar buiten kunnen zonder overlast te bezorgen: van kattentuigje tot een buitenren. En de tuinders zonder dieren kunnen de eigenaren van loslopende katten (en honden) natuurlijk persoonlijk aanspreken. Of 'poeslief' vragen voldoende overtuigingskracht heeft, horen we graag van jullie. ■

De Buitenwereld

Tekst en foto: Klaas Breunissen

Leven bij het seizoen

‘Eerst ons tuinpark onderbuldoeren voor nieuwe woningen en dan daarnaast een nieuw stadspark aanleggen, dat zijn ze van plan. Het is het weggooien van geld en geen respect voor de natuur die er is.’ Zo vat Erica Schoen, voorzitter van tuinpark Nieuw Vredelust, haar mening samen over de gemeentelijke bouwplannen. We zitten onder het met druivenranken overdekte terras van haar volkstuin, terwijl haar partner Hugo goede koffie serveert.

Achter het Ajax-stadion liggen vier tuinparken, waarvan Nieuw Vredelust er één is. De andere drie zijn Ons Lustoord, De Federatie en Dijkzicht. De parken liggen in de gemeente Ouder-Amstel, maar de grond is grotendeels eigendom van de gemeente Amsterdam.

Al tientallen jaren doen plannen de ronde om daar nieuwe woningen te bouwen ten koste van de volkstuinen. Inmiddels zijn de plannen in een vergevorderd stadium. Het huidige plan is om 6.200 woningen te bouwen, waarvoor heel tuinpark Nieuw Vredelust (103 tuinen) en een kwart van Ons Lustoord (60 tuinen) moeten verdwijnen. In De Nieuwe Kern, zoals de nieuwe woonwijk tussen Duivendrecht en Ouderkerk aan de Amstel wordt genoemd, wordt ook een nieuw stadspark aangelegd.

Bereidheid

Het is de tuinders een raadsel waarom die nieuwe woningen niet om de bestaande tuinparken heen gebouwd worden en aan de tuinparken een recreatieve rol wordt toebedeeld voor de nieuwe bewoners. ‘Behoud van waardevol groen is helaas geen uitgangspunt in het beleid’, constateert Erica. ‘Wij willen juist daarover praten. Maar de gemeenten willen dat niet. Zij onderschatten de bereidheid van de tuinders om hun groen te delen met andere mensen. Wij denken dat samenwerking juist een heel mooi plan kan opleveren. De gemeenten hebben geen idee hoe bio-divers de tuinparken zijn en hoe belangrijk voor de sociale cohesie in de stad. Onze clubhuizen kunnen een rol spelen in de nieuwe woonwijk, er zijn veel creatieve oplossingen te bedenken. De gemeente moet veel intelligenter gebruik maken van wat er is.’

Dubbelstrategie

De parken werken goed samen en krijgen daarbij steun van de Bond van Volkstuinders. Ze voeren een dubbelstrategie, zolang de plannen nog niet definitief zijn vastgesteld. Ze grijpen alle mogelijkheden aan om de tuinparken te behouden en het huidige bouwplan te bestrijden, van inspreken tot het voeren van juridische procedures. Tegelijkertijd praten ze met de ambtenaren en bestuurders over compensatie van tuinareaal en financiële vergoedingen voor gedupeerde tuinders, mocht het plan onverhoopt doorgaan.

Investeren

De tuinders zijn wel verdrietig over wat hen mogelijk wordt afgenomen. Het duurt allemaal wel erg lang en het is onduidelijk wanneer aan de onzekerheid een einde komt. ‘Het duurt zo lang totdat je weet hoelang het duurt’, zegt Erica op zijn Cruijffs. Er is in ieder geval grote steun voor de activiteiten van het bestuur om de snode plannen tegen te houden.

En er vindt gelukkig geen leegloop van Nieuw Vredelust plaats en tuinders investeren ook nog in hun tuin en huisje. Zij gaan moedig voorwaarts. Erica: ‘Wij proberen bij het seizoen te leven.’ ■

Erica Schoen

In de verdediging

Tekst: Thea Adriaansen

Met informatie van: Naturalis.nl, Wetenschap.nu, Wikipedia.org, Pietervandenborne.com

Foto's: Pixabay

Planten hebben geen pootjes en kunnen dus niet weglopen als ze aangevallen worden. Maar dat hoeven ze ook niet. Gedurende miljoenen jaren hebben ze allerlei verdedigingsmechanismen ontwikkeld om hun kans op overleven zo groot mogelijk te maken.

Samen staan we sterk

Veel (wilde) plantensoorten produceren en verspreiden héél veel zaden. Het is dan niet erg dat er veel van wordt opgegeten, er blijft voldoende over om niet ten onder te gaan. Ook ondergrondse uitlopers garanderen instandhouding van de soort, denk maar aan (bijna) niet uit te roeien zevenblad, haagwinde en paardenstaart. Gras groeit heel snel en heeft zijn groeischeuten net onder de grond, beschermd tegen grazers. Hierdoor kan het weer snel aangroeien en zaden produceren.

Haagwinde

Maar er is meer. Planten maken gifstoffen aan of hebben een vieze smaak. Sommige stoffen zijn zelfs dodelijk, zoals het gif in de groene delen van de aardappel, of het gif in vingerhoedskruid. Ook zijn er stoffen in planten, die dieren afweren, maar voor mensen juist aantrekkelijk zijn, zoals in tijm en munt. Reacties van de plant kunnen ook gericht zijn, bijvoorbeeld met de productie van speciale eiwitten die de spijsvertering van insecten tegenwerken.

Verder zijn er moeilijk verteerbare planten met weinig voedingsstoffen. Deze zullen door dieren niet gauw gegeten worden. En kleine insecten kunnen niet makkelijk lopen over een hogere dichtheid aan haartjes op bladeren.

Hulptroepen inroepen

Planten kunnen ook om hulp roepen. Sommige planten kunnen stoffen aanmaken, die de vijanden van de planteneters aantrekken. Bijvoorbeeld sluipwespen die eitjes leggen in plantenetende insecten. Zij doden de planteneters, waardoor de plant overleeft. Zo'n samenwerking tussen twee soorten noemen we 'symbiose'. Zowel de sluipwesp als de plant heeft namelijk een voordeel van deze samenwerking. De plant vertelt de sluipwesp waar die zijn eitjes kan leggen en de sluipwesp beschermt de plant tegen vijanden. Passiebloemen produceren zoete nectardruppels aan hun bladeren of stengels. Onder het mom van 'de vijand van mijn vijand is mijn vriend', lokken ze de natuurlijke vijanden van hun aanvallers. De zoete nectar geeft de insecten voldoende energie om een vijandige rups of bladluis te zoeken en op te eten.

Passiebloem

Er is ook nog een ander soort 'verdediging'. Een goed voorbeeld is de bijenorchis, een orchidee die ook in Nederland groeit. De meestal roze bloemen van deze plant bevatten een nogal opvallende 'onderlip'. Het is net een bij, met twee vleugeltjes. Daarbij ruikt hij voor echte bijen ook nog eens als een vrouwtjesbij. Met als gevolg dat mannetjesbijen bij de bloem langsgaan. Niet voor de nectar, want die heeft de bloem niet, maar omdat ze denken te kunnen paren met de bijenorchis. Daarbij pikken ze stuifmeel van de plant op, die ze weer naar een andere bijenorchis brengen. Daardoor wordt die bevrucht en kan een orchidee zaad aanmaken. Verdediging door verspreiding.

Planten hebben oren

Om het allemaal nóg mooier te maken; uit onderzoek door een groep Amerikaanse wetenschappers blijkt dat er zelfs een soort gehoor aan te pas komt. De onderzoekers namen het geluid op van een etende rups op een blad, en speelden dat af bij een nieuwe, onaangetaste plant. In deze plant konden zij vervolgens een verhoging meten in chemische verbindingen die een rol spelen bij de verdediging, de plant maakte bittere en giftige stoffen aan. In aanvullend onderzoek reageerden planten niet op het geluid van de wind of het geluid van een zingende krekels, dus het lijkt specifiek te zijn voor het geknaag van rupsen.

Bijenorchis

Stekels en doornen

Afgezien van alle bovenstaande trucjes waar planten zich van bedienen, hebben we natuurlijk nog de stekels en doornen. Een stekel (zoals bij de braam) is een uitgroei van de opperhuid en is niet verbonden met het inwendige van de stengel of tak. Een doorn (zoals bij berberis) zit in de plaats van een blad of (zoals bij meidoorn) van een tak en is verbonden met het inwendige van de stengel. Een stekel kan uitgroeien tot een takje. Stekels en doornen spelen een cruciale rol bij de bescherming van planten tegen herbivoren, planteneters. Zij vormen een fysieke afschrikking en kunnen schuren of letsel veroorzaken aan dieren die proberen te grazen of bladeren te eten. Stekels en doornen zijn vaak geconcentreerd op kwetsbare delen van een plant zoals bladeren, knoppen of jonge scheuten, om deze te beschermen tegen vraat. Sommige planten met stekels en doornen produceren ook giftige stoffen of chemicaliën die herbivoren afschrikken of schaden wanneer ze proberen te eten van de plant, zoals de doornappel. Stekels en doornen kunnen ook dienen om de verdamping van water uit de plant te verminderen. Zoals b.v. bij de cactus; de stekels zijn aangepaste blaadjes, een manier om verdamping van water, een kostbaar goed in de woestijn, tegen te gaan.

Heb je snoeiafval met stekels of doornen voor het bos, vraag dan altijd aan de boswachter waar je dit kan storten.

Er wordt veel onderzoek gedaan naar verdedigingsmechanismen bij planten, vooral gericht op het ondersteunen van de landbouw. Wereldwijd gaat ongeveer een vijfde van de gewasopbrengst verloren door ziektes en insectenplagen, ondanks al het gif dat wordt gespoten. Door meer kennis op te doen kunnen ziektes en plagen beter biologisch bestreden worden.

Dierenwereld

Ook in de dierenwereld komen we verdediging tegen. De huid van de gewone pad is giftig, wat ze beschermt tegen opgegeten worden. Veel rupsen en vlindersoorten maken gebruik van felle kleuren, een teken van gevaar. Na-aperij doet zich vooral voor bij insecten. Vaak is de na-aper een ongevaarlijk prooidier zoals een zweefvlieg, die een giftig, gevaarlijk of vies smakend dier nadoet, bijvoorbeeld een wesp, door ook een geel-zwart gestreept pakje aan te trekken. Als die 'wespachtige' zweefvlieg een vogel afschrikt, is die vogel voor de gek gehouden. En denk eens aan de dagpauwoog. Dit is een schuwe soort die zich moeilijk laat benaderen. In rust worden de vleugels tegen elkaar geklapt boven het lichaam, zodat de vlinder sprekend lijkt op een dor blad. Als de vlinder wordt verstoord, worden de vleugels uitgeklappt waarbij de bontgekleurde oogvlekken tevoorschijn komen. Deze dienen om dieren als vogels af te weren. Als een vogel toch aanvalt, wordt meestal op de duidelijk zichtbare oogvlek gemikt. De vleugel kan hierdoor beschadigd raken, maar de vlinder weet vaak te ontsnappen. ■

Doornappel

De berkenspanner (een dagvlinder) was oorspronkelijk alleen als lichte variant bekend, tot in het Engeland van de negentiende eeuw plotseling een zwarte variant (*carbonaria*) opdook. Deze zwarte variant kwam normaal gesproken slechts bij 1 % van de peper-en-zoutvlinders voor, terwijl zwarte exemplaren ook nog eens een zeer lage overlevingskans hadden. Ze vielen namelijk op voor vijanden wanneer ze op een witte berkenstam zaten. Later bleek, dat met het opkomen van de industrie tijdens de Industriële revolutie, deze zwarte variant betere overlevingskansen bood dan de lichtere. Door het vele roet in de lucht waren bomen en gebouwen namelijk zwart verkleurd, met als gevolg dat de lichte variant eerder gezien werd door vijanden. In de steden keerde de verhouding zwart-wit zich om: 99 % van de peper-en-zoutvlinders was zwart en slechts 1 % wit. Later, met het terugdringen van de roetuitstoot, nam de beroeting van bomen en gebouwen af, en nam het aandeel witte peper-en-zoutvlinders weer toe.

Amerikaanse rivierkreeft, een invasieve exoot

Tekst: Thea Adriaansen

Informatie van: www.Rivierkreeft.nl, www.hhnk.nl en www.goodfish.nl

Foto's: Pixabay

Steeds vaker wordt de Amerikaanse rivierkreeft op het park en in de omgeving signaleerd. Deze invasieve exoot, die dus niet van nature hier thuishoort, is niet te stoppen in zijn opmars. Ze planten zich snel voort en hebben nauwelijks of geen natuurlijke vijanden. De rode Amerikaanse rivierkreeft is in het verleden op vrij grote schaal door de handel geïmporteerd voor de menukaart van restaurants, maar ook voor tuinvijvers en aquaria en vervolgens ontsnapt of uitgezet. Hij komt inmiddels in heel Nederland voor.

De website <https://rivierkreeft.nl/> leert me, dat er maar liefst vijf verschillende soorten Amerikaanse rivierkreeften in Nederland voorkomen. Zelf heb ik tot nu toe alleen de rode soort gezien. Ik vind het een vrij indrukwekkende verschijning, zo'n 12-15 cm. lang met opvallend rode kleur en grote scharen.

Op de website van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (<https://www.hhnk.nl/rivierkreeften>), lees ik: 'De opkomst van Amerikaanse rivierkreeften is een landelijk probleem. Veel waterbeheerders zijn hiermee bezig en er worden verschillende onderzoeken gedaan naar een succesvolle aanpak. Deze is echter nog niet gevonden. Kreeften worden steeds meer gegeten door inheemse soorten als blauwe reiger, fuut, baars en snoekbaars, maar dat lijkt niet genoeg te helpen om de aantallen te verminderen'.

Natuurlijke vijand

De Amerikaanse rivierkreeft vormt een bedreiging voor ons ecosysteem. Ze graven holletjes en tunnels in waterbodems en oevers, om hun jongen in te beschermen. Soms graven ze ook een stukje in een dijk. Door hun graafwerk kunnen oevers afbrokkelen of verzakken.

Toch zegt de website rivierkreeft.nl: Wanneer je een rivierkreeft tegenkomt, is het niet nodig deze dood te maken. Ze zijn al wijd verspreid in de Nederlandse binnenwateren, één exemplaar minder zal weinig verschil maken. Wanneer je een rivierkreeft tegenkomt, kun je deze het beste met rust laten en zijn gang laten gaan. Hij is waarschijnlijk op zoek naar een nieuw leefgebied om zich te vestigen. Ook zou het zonde zijn als je per ongeluk toch te maken hebt met een Europese rivierkreeft en deze doodt, terwijl er al zo weinig van zijn.

Amerikaanse rode rivierkreeft

Op <https://rivierkreeft.nl/soorten-indentificatie/> vind je een goed overzicht van de in Nederland voorkomende rivierkreeften.

De invasieve rivierkreeften zijn niet gevaarlijk, over het algemeen niet agressief en ook niet giftig. Rivierkreeften hebben wel scharen die ze gebruiken om waterplanten af te knippen om ze te eten en om zichzelf te beschermen. De scharen zijn relatief klein maar wel sterk en scherp. Zolang je niet in contact komt met de scharen, zijn rivierkreeften geheel ongevaarlijk. Een rivierkreeft zal niet uit zichzelf zijn scharen gebruiken en kan ook niet steken. De rivierkreeften bevatten geen gif en hebben geen tanden.

Kom je een Amerikaanse (of inheemse) rivierkreeft tegen? Je kunt op www.waarneming.nl of www.telmeel.nl een melding doen van je ontmoeting met de rivierkreeft. Zo ontstaat er een goed landelijk beeld van de verspreiding. Wil je hem vervolgens toch doden, doe er dan nog iets nuttigs mee: De rivierkreeft is lekker in een salade, kan goed in een pasta en is eens een keer wat anders op de barbecue!

Probleem of lekkernij?

Good Fish Foundation (GFF) heeft in 2017 initiatief genomen om alle belanghebbenden, zoals de binnenvissers, waterbeheerders, landeigenaren, sportvisserij, kennisinstellingen en natuurorganisaties bij elkaar te brengen in Rivierkreeft.nl. Er wordt gewerkt aan de duurzame ontwikkeling van rivierkreeftenvisserij. ■

Hondsroos

Bottelrozen en Rozenbottels

De bottelroos is de moeder van de rozen

Tekst: Thea Adriaansen

Afbeeldingen: Pixabay

Rozen worden al sinds duizenden jaren gekweekt om hun schoonheid en geur. De Grieken, de Romeinen en de Egyptenaren en in China en Afrika werden in de oudheid al rozen geteeld. In de Nederlanden is het kweken van rozen gedocumenteerd vanaf de tweede helft van de zestiende eeuw.

Geschiedenis van de roos

De roos speelt een belangrijke rol in de geschiedenis, o.a. in de mythologie en in veel godsdiensten. Op Kreta zijn fresco's en muurschilderingen te vinden van 17.000 jaar voor onze jaartelling waarin gedetailleerde beelden te zien zijn van roze rozen. En in diverse tombes in Egypte zijn goed gepreserveerde bloemenkransen gevonden die dateren uit 170 na Christus waarin de roos de hoofdrol speelde.

In de 15e eeuw, gebruikten de strijdende partijen in Engeland, de roos als symbool. Deze oorlog, tussen de Yorks en de Lancasters staat nu in de geschiedenisboeken bekend als The war of the roses, of de Rozenoorlog.

In de uitgave uit 1608 van het Cruydtboek van Rembert Dodoens, Vlaams arts en plantkundige, worden tien verschillende soorten rozen vermeld, vijf tamme en vijf wilde. Mathias de Lobel, Vlaams plantkundige en arts en Carolus Clusius, Nederland botanicus, voegden aan deze lijst nog tientallen andere toe.

Rond 1800 is begonnen met het kweken van nieuwe variëteiten, na de invoering in Europa van de Rosa Chinensis, die een langere bloeitijd had. In een catalogus van de Franse kweker Narcisse Desportes uit 1829 worden 2.562 verschillende soorten rozen beschreven. Waren de wilde rozen oorspronkelijk wit of roze van kleur (de Latijnse naam rosa is hiervan afgeleid), door allerlei kruisingen hebben rozen tegenwoordig alle mogelijke kleuren. Alleen een blauwe roos is nog niet uitgevonden. Het steeds verder doorkweken van de roos ging uiteindelijk in veel gevallen wel ten koste van de geur.

De roos speelt ook een belangrijke rol in de verbeelding. In de klassieke mythologie staat de roos al voor liefde en schoonheid. Jean de Meung, een middeleeuwse Franse dichter, breidde de 4.000 verzen van de klassieker Roman de la rose, (een allegorisch gedicht over de liefde van Guillaume de Lorris), uit met maar liefst 18.000 verzen. Het geldt als het hoogtepunt van de middeleeuwse Franse literatuur.

Josephine de Beauharnais, de echtgenote van Napoleon

Bonaparte richtte bij haar kasteel van Malmaison (Fr.) een rozentuin in, waarin alle destijds bekende rozen stonden, zo'n tweehonderdvijftig soorten die merendeels door de Franse schilder Redouté zijn vereeuwigd. Tijdens de 18e en de 19e eeuw ontstonden er naar aanleiding van dit voorbeeld veel rosaria. Deze pronktuinen stonden vol met allerlei rozensoorten. Als gevolg van de hoge kosten voor het onderhoud is er na de jaren '40 van de vorige eeuw langzaam een einde gekomen aan deze collecties.

Bottelrozen

Wereldwijd telt het wilde rozengeslacht ongeveer 300 soorten. Ook in Nederland groeien diverse rozensoorten in het wild. De hondsroos (Rosa canina), de egelantier (Rosa rubiginosa) en duinroos (Rosa pimpinellifolia) zijn de bekendste.

Sommige rozen hebben een heerlijke geur, bijvoorbeeld Rosa gallica, Rosa alba, Rosa damascena en Rosa centifolia. Hiervan wordt rozenwater gedistilleerd voor de parfumindustrie. Rozenwater is ook belangrijk voor de farmaceutische industrie: de bloemblaadjes van de Rosa gallica zijn de basis voor medicinale toepassingen.

Klassiek Rosarium

Van de etherische olie van rozen wordt parfum gemaakt. De twee meest gebruikte soorten hiervoor zijn de Rosa damascena en de Rosa centifolia. Rosa damascena wordt voornamelijk in Bulgarije, Turkije en Indië geteeld en de Rosa centifolia hoofdzakelijk in Frankrijk en Marokko.

*Bottel van
Hondsroos*

Rozenbottels

De rozenbottels van veel rozensoorten zijn eetbaar. Maar let op: niet alle rozenbottels zijn even smakelijk. Vooral de Japanse bottelroos (Rosa rugosa) en de hondsroos (Rosa canina) staan bekend om de eetbare rozenbottels.

Rozenbottels zijn topleverancier van vitamine C en bevatten verder ook vitamine A, B1, B2 en E. Ze kunnen op veel verschillende manieren verwerkt worden. Er wordt rozenbotteljam en siroop van bereid (bijvoorbeeld van het merk Roosvicee). Voor de bereiding van rozenbotteljam worden vooral de vruchten van de hondsroos (Rosa canina) gebruikt. In Zweden eet men ook rozenbottelsoep. Verder kunnen met rozenbottels thee, sap, chutney, spread en crème gemaakt worden. Met hun lichtzure smaak en allerlei gezondheidsvoordelen, zijn rozenbottels goed bruikbaar in de keuken. Ze versterken het immuunsysteem en zorgen voor een gezonde huid. Ook bevordert de vitamine C de aanmaak en het functioneren van witte bloedlichaampjes, die je lichaam verdedigen tegen bacteriën en virussen.

Rozenbottels zijn sterke antioxidanten. Dagelijks maakt je lichaam vrije radicalen aan. Dit zijn stofjes die ontstaan wanneer je bijvoorbeeld te veel stress ervaart, ongezond eet of vervuilde lucht inademt. Doordat ze lichaamscellen beschadigen, kunnen te veel vrije radicalen het ontstaan van chronische ziektes bevorderen. Antioxidanten bieden een goede verdediging. Deze stofjes beschermen je cellen tegen beschadiging door vrije radicalen. Rozenbottels kunnen je lichaam dus helpen om chronische aandoeningen tegen te gaan.

Vogels zijn gek op de rode, eivormige bottels van de hondsroos (Rosa canina). Veel vogels doen zich 's winters te goed aan rozenbottels, met name de koperwiek en de kramsvogel. Ze weten wanneer de bottels het lekkerst zijn: ze wachten tot het gevroren heeft met eten. Rozenbottels waar de vorst overheen is gegaan smaken namelijk zoeter.

Rozen in de tuin

In alle rozensoorten komen bottelrozen voor, van struikrozen tot klimrozen. Vooral wilde rozen, maar ook veel gecultiveerde soorten zijn ware bottel-leveranciers. Maar de ene bottelroos is de andere niet. Sommige stelen zijn kort met volle trossen, andere juist lang en zwierig met maar een enkele bottel eraan, die afhankelijk van de variëteit oranje, purper, rood of bijna zwart van kleur kan zijn. De vorm varieert van rond en langwerpig tot flesvormig. Een rozenbottel is geen echte vrucht maar een holle schijnvrucht. Zijn de rozen uitgebloeid, dan groeit de bloembodem uit tot de rozenbottel. Binnen in de bottel zitten meerdere geelwitte, harde nootjesachtige zaden. De echte vruchtjes zijn de zaadjes, die in de bottels zitten. Wil je rozenbottels, knip dan de verwelkte rozen in de nazomer en herfst niet weg.

De mooiste rozenbottels groeien aan botanische (of wilde) rozen. Die kun je als losse struik aanplanten, maar ook als heg. Snoei ze niet te veel. De egelantier ofwel Rosa rubiginosa (niet te verwarren met de rimpelroos, Rosa rugosa) heeft geurend blad en kleine roze bloemen, gevolgd door een overvloed aan bottels tot ver in de winter. Duinroos (Rosa spinosissima, ook bekend als Rosa pimpinellifolia) heeft prachtige roomwitte bloemen maar is een erg stekelige botanische roos met mooie, bijna zwarte bottels.

De rimpelroos (Rosa rugosa) is een prachtroos als je rozenbottels wilt. Maar er zit één groot nadeel aan. Rosa rugosa is zo'n doordouwer dat ze op diverse plekken, vooral langs de kust, andere plantensoorten overwoekert. Het is niet verboden om rimpelroos in je tuin te zetten, maar er zijn genoeg andere rozen die net zo mooi zijn en dus een betere keuze zijn als je rozenbottels wilt.

Het beste moment om de bottels te oogsten, is meteen nadat de eerste vorst ze wat zachter heeft gemaakt, maar ze nog wel stevig en kleurrijk zijn. En laat er ook een paar zitten voor de vogels.

Ook genieten van bottelrozen in je tuin? Het najaar is de perfecte tijd om ze te planten. De grond is nog warm waardoor de rozen vóór de winter invalt beginnen te wortelen. In het voorjaar zijn ze klaar om verder te groeien.

Goede leveranciers van bottelrozen zijn: Rozenkwekerij de Wilde <https://www.dewilde.nl/nl/rozen/briljante-bottelrozen> en Biologische Rozenkwekerij de Bierkreek <https://bierkreek.nl/> ■

Ondertussen in De Verpozing

Tekst: Renée Dekker, tuin 56

De Verpozing was aan de start van het seizoen meteen helemaal volgeboekt!

Met donaties van tuinders werd de inventaris weer uitgebreid: Dank voor kaasschaaf, fluitketel en radio en een goudgeel nachtkastje.

Mee- en tegenvallers

Bewoners van het Gouden Laantje hebben gezamenlijk bies en riet uit de sloot verwijderd. De tuin kreeg een grote beurt. Het gras was lange tijd te nat om te maaien en werd door Siem met de bosmaaier kort gehouden. Hanoi (bouwcommissie) kwam het dak inspecteren - reparatie was begroot- maar hoeft niet vervangen te worden!

Helaas hadden we ook te maken met tegenslag. Rietje Vega, die met man Piet er altijd gewoond heeft, zei daarover: 'Het huisje is wel zestig jaar oud hè'...

Eerst een verstopping van de septic tank, die we met vereende krachten hebben blootgelegd. De tank werd daarna professioneel leeggepompt.

Iedereen deed mee

Via Hanoi Susacasa, met betrokken steun van Andrea en Linda (bestuur), en tips van passerende geïnteresseerden, kwam uiteindelijk Rob (bouwcommissie) en is er een extra overloop gelegd richting sloot. Problemen opgelost. De gast kan straks weer over een keurig paadje lopen...

Even later begaf de kraan het in de douche. Gewoon versleten- en ik dacht aan wat Rietje nuchter opmerkte... De kraan is vaardig vervangen door Hans van der Zwan, fluitje van een cent.

We zijn er dankbaar voor

Voor deze gezamenlijke aanpak, professionele en belangeloze steun en actie.

Het is een fijn gevoel dat de Verpozing er helemaal bij hoort op ons park en velen daar 'gedeelde zorg' voor dragen. ■

Namens team Verpozing,
Renée Dekker

Links Gert-Jan Tuin 40
Rechts Bert Tuin 58

Van het bestuur

v.l.n.r. op de achterste rij: Cora Koene, Charles Noordermeer, op de voorste rij: Andrea van Pol, Linda Hegeraad, Joke van Pel

Parkeren in 2025

Per 1 april 2025 gaat in Amsterdam Noord betaald parkeren gelden. Dit zal voor ons verschillende gevolgen hebben.

Effect op de grote parkeerplaats

De grote parkeerplaats behoort bij ons tuinpark en daar geldt geen betaald parkeren. We verwachten een grote toename van het aantal illegale parkeerders. Het alleen 's avonds afsluiten van de parkeerplaats zal niet langer voldoende zijn. Het schuifhek zal elektrisch moeten worden en door middel van een elektronische tag of een telefoonnummer geopend en gesloten moeten worden. Hiervoor zal elektra aangelegd moeten worden en het schuifhek zal aangepast of vervangen moeten worden. Dit kost geld. Het bestuur heeft offertes aangevraagd. Dragen we dit met zijn allen of komt er een systeem dat alleen parkeerders hiervoor gaan betalen? De investering zal door het tuinpark gedaan worden, hopelijk met een bijdrage van de gemeente. Toch lijkt het eerlijker dat er betaald gaat worden voor het gebruik maken van de parkeerplaats.

Effect op de kleine parkeerplaats

De kleine parkeerplaats, voor de boerderij, ligt aan de openbare weg en valt dus onder het betaald parkeren, de kosten zullen € 1,60 of € 2,80 per uur zijn. We kunnen parkeervergunningen aanvragen omdat we vastgesteld hebben dat er op de grote parkeerplaats niet meer dan 60 plekken zijn. Voor tuinparken is namelijk de volgende regel bedacht: het aantal tuinen gedeeld door drie minus het aantal parkeerplekken op eigen terrein. Omdat we 225 tuinen hebben kunnen we 15 parkeervergunningen aanvragen. Dit geeft geen garantie dat er altijd een plek is, maar je betaalt veel minder. Het tarief zal ongeveer € 50,00 per half jaar zijn. Deze vergunningen zijn op naam gesteld en er moet via automatische afschrijving betaald gaan worden.

Maar: op dit moment is het ons nog niet duidelijk of tuinders die al over een parkeervergunning beschikken (voor elders in Amsterdam), een tweede vergunning op naam kunnen krijgen.

Hoe bepalen we wie deze parkeervergunning mag aanvragen? In elk geval tuinders op het complex van de boerderij. Maar hoeveel animo is er en hoe ga je om met

meer aanvragen dan vergunningen? Loting, om de beurt? Dan ontstaat de situatie dat parkeren op de grote parkeerplaats niets kost (mits we geen bedrag gaan vragen hiervoor) en het parkeren op de kleine parkeerplaats een vast bedrag dat elk jaar verhoogd wordt.

We hopen tijdens de ALV al enige vragen te kunnen hebben beantwoord wat betreft de kosten van het schuifhek en de kwestie van de parkeervergunningen. We houden u op de hoogte.

Geluidsoverlast op het tuinpark

Herhaaldelijk zijn er dit jaar serieuze klachten binnengekomen over geluidsoverlast door het gebruik van elektrisch gereedschap door klussers op hun tuin.

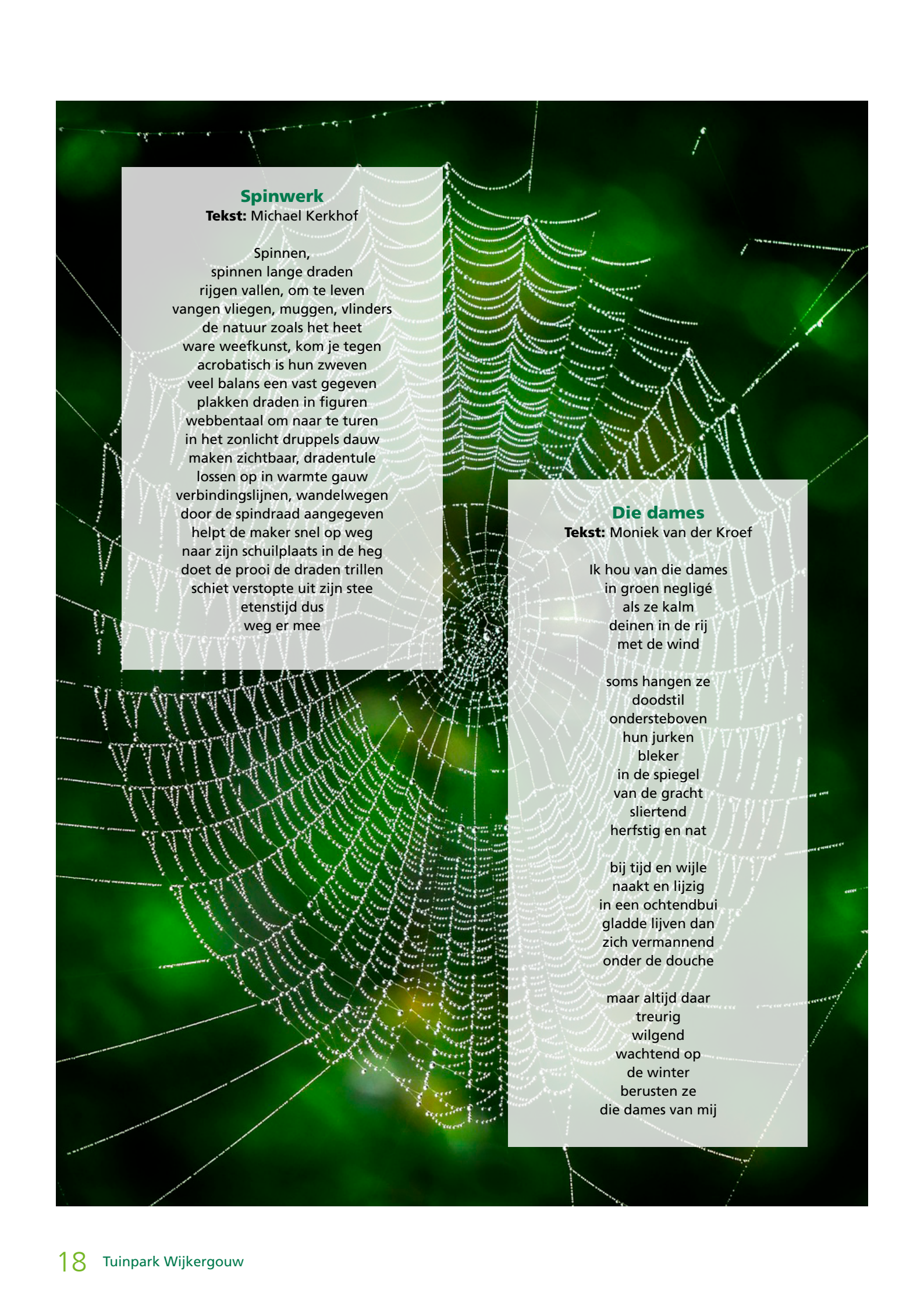
De periode waarin met 'lawaaiapparaten' gewerkt mag worden tijdens het tuinseizoen is op zaterdag en woensdag van 9.00 uur tot 12.30 uur en op woensdagavond van 18.00 tot 20.00 uur. Het seizoen loopt van 1 april tot 1 oktober. Buiten het seizoen zijn er geen beperkingen.

Op verschillende plekken is er buiten de toegestane uren doorgewerkt wat tot ver in de omtrek van de betreffende tuin overlast heeft gegeven. Dit betrof meestal uitbestede werk aan iemand die ingehuurd werd. Na klachten door buurtinwoners wordt deze persoon in een vervelend parket gebracht. Als hij stopt, derft hij inkomen. De tuinder die hem inhuurt zit echter fout. Daarom moet deze regel goed nageleefd worden. In één geval is na meerdere waarschuwingen een boete opgelegd.

Het bestuur vraagt zich af of het wenselijk is om de (winter) tijd waarin onbeperkt geklust mag worden uit te breiden naar bijvoorbeeld 1 mei.

Hoe denkt u daarover? Het bestuur heeft dit punt opgevoerd op de agenda voor de Algemene Leden Vergadering op 12 oktober jl. Meer hierover in het winternummer.

Het bestuur

Spinwerk

Tekst: Michael Kerkhof

Spinnen,
spinnen lange draden
rijgen vallen, om te leven
vangen vliegen, muggen, vlinders
de natuur zoals het heet
ware weefkunst, kom je tegen
acrobatisch is hun zweven
veel balans een vast gegeven
plakken draden in figuren
webbentaal om naar te turen
in het zonlicht druppels dauw
maken zichtbaar, dradentule
lossen op in warmte gauw
verbindingslijnen, wandelwegen
door de spindraad aangegeven
helpt de maker snel op weg
naar zijn schuilplaats in de heg
doet de prooi de draden trillen
schiet verstopte uit zijn stee
etenstijd dus
weg er mee

Die dames

Tekst: Moniek van der Kroef

Ik hou van die dames
in groen negligé
als ze kalm
deinen in de rij
met de wind

soms hangen ze
doodstil
ondersteboven
hun jurken
bleker
in de spiegel
van de gracht
sliertend
herfstig en nat

bij tijd en wijle
naakt en lijzig
in een ochtendbui
gladde lijven dan
zich vermannend
onder de douche

maar altijd daar
treurig
wilgend
wachtend op
de winter
berusten ze
die dames van mij

Joke vraagt zich af

Tekst en foto: Joke van Pel

Miljarden organismen?

Een nieuwe rubriek in onze 'glossy' waarin ik in wil gaan op vragen die bij me boven komen. Altijd in relatie tot Wijkergouw, de tuin, het tuinieren, de natuur.

Zo hoorde en las ik in de afgelopen tijd een aantal keren: in een enkele schep grond leven miljarden organismen, van duizenden verschillende soorten. Oh, dacht ik, dat is veel. Ik kan het me haast niet voorstellen als ik een plantje plant of een bloemenbedje voorbereid. Ik zie wormen, pissebedden, een kronkelend beestje met veel poten en soms een emelt (larve van de langpootmug) en daar blijft het dan wel bij. Wat is en waar zijn al die andere dan? Daar wil ik meer van weten.

Om al dat leven in de bodem beter te leren begrijpen bezoek ik een Netwerkbijeenkomst van de Groene Noordmakers over De gezonde bodem. Ik heb mij opgegeven voor de workshop 'het verrijken van de bodem'.

De bijeenkomst start met een boeiende presentatie van Gaston Dolmans, bodemdeskundige. We leren in korte tijd over de historie van Amsterdam, over afzettingen van sediment, de geul van het OerIJ, over zeeklei, leem, silt, zuiderzeeklei, zand, veen, noem maar op. Daarna starten er workshops. Ik volg: Praktische tips over het verrijken van de bodem.

Kauwgom

Buiten aangekomen ontvangt Gaston Dolmans ons bij, ja, hoe kan het ook ander, emmers met verschillende grondsoorten: "dit is waar jouw bodem uit kan bestaan". We krijgen een stuk zwart veen in handen en zien duidelijk een structuur van organisch materiaal. Uit een emmer zeeklei mogen we een klompje pakken en gaan kneden. "Trek een handschoen aan want dit gaat overal aan plakken". Totaal ander

materiaal, een soort kauwgom die zich niet zo makkelijk laat mengen. Al gauw gaat het over het verbeteren van de structuur van de grond, over het aanbrengen van ruw materiaal om wormen aan te trekken, de functie van compost en de noodzaak om te bemesten.

Gaston Dolmans legt uit

Planten hebben voeding nodig. Alleen compost is niet voldoende; planten

hebben ook stikstof, fosfaat en kalium als de belangrijkste elementen nodig. Bananenschillen (kalium) lavameel (o.a. hoog gehalte silicium), eierschillen (kalk), koffieprut (o.a. stikstof, magnesium, koper) kunnen compost verrijken met voedingsstoffen.

Dan, op het laatst, komt mijn vraag over de levende organismen in de grond aan de orde: het zijn de schimmels en bacteriën. Heel verrassend (voor mij althans) vertelt Gaston dat grond uit een schimmelgestuurde bodem of een bacteriegestuurde bodem kan bestaan. Beide soorten zorgen op hun manier voor voeding in de grond.

Arme en rijke grond

Arme grond, zoals de Veluwe, is een schimmelgestuurde grond. Het barst er van de paddenstoelen, die een vrucht zijn van schimmels, oftewel mycelium. Boomwortels werken samen met het mycelium en zijn, door de uitwisseling van suikers, zo in staat om verder te groeien. De groei op arme grond is een langzaam proces.

Rijke grond is bacteriegestuurde grond. Bacteriën kunnen explosief groeien en kunnen een miljoen keer sneller reageren dan schimmels doen. Ze pakken alles wat er is (bijvoorbeeld een dood dier) voor zichzelf. Een doorsnee moestuin bestaat uit bacteriegestuurde grond. Deze grond is geschikt voor de snelle productie in een tuin; bloemen, planten, bonen, bladgroenten enz.

Heb ik antwoord op mijn vraag gekregen? Ja, deels. Niet in een opsomming van alle soorten en namen van organismen die zich onder onze voeten bevinden, wel heb ik veel meer begrip gekregen van de omvangrijkheid en betekenis van het leven in de bodem. ■

Thea's WWWeetjes

Briljante Planten

Een plantenboek over knappe knoppen, boze bollen en ander geniaal groen. Voor lezers vanaf tien jaar. In 2023 bekroond met de Zilveren Griffel. Uitgeverij Gottmer, ISBN 9789025772888.

Meer inspirerende kinderboeken

Uitgeverij Lannoo brengt een serie inspirerende kinderboeken op de markt. Boeken waarmee je (klein) kinderen in de tuin kunnen gaan zitten lezen. Boeken boordevol informatie en illustraties, over planten en zwammen, onze bijzondere aarde, dieren, en bomen. Leer hoe planten samenwerken, bomen elkaar helpen en waarschuwen, verbaas je over hoe belangrijk planten en zwammen zijn voor het leven op aarde en ontdek dat het grootste deel van een ijsberg onder water zit. Zoek bij <https://www.lannoo.be> op: Encyclopedie Planten en Zwammen, Het dikke boek van onze bijzondere aarde, Het dierenboek, Het zwammenboek, Het plantenboek of Bomen.

Groei & Bloei Agenda 2025

Heb je al een nieuwe agenda voor 2025? De nieuwe Groei & Bloei Agenda met de mooiste tuinfoto's is weer uit. Met handig weekoverzicht, metalen ringband en leeslint en iedere week een tuintip. Te koop bij de boekhandel of via [groei.nl](https://www.groei.nl)

Architectura et Natura

Al meer dan 60 jaar is boekhandel Architectura et Natura gevestigd aan de Leliegracht. Als je een tuinboek zoekt moet je hier zijn. Ook voor boeken over de natuur en/of (tuin) architectuur ben je hier aan het juiste adres. Een schat aan informatie, verdeeld over twee verdiepingen. <https://www.architectura.nl/>

Het groot kruidenhandboek

In Het groot kruidenhandboek komt de liefde voor kruiden in al haar facetten tot leven. Hoe leg je je eigen kruidentuin aan, hoe kun je kruiden het beste bewaren, en hoe gebruik je ze in de lekkerste gerechten. Per seizoen worden zo'n 120 soorten kruiden beschreven, van de betekenis van de naam tot medicinale en culinaire toepassingen. Rijk geïllustreerd met originele tekeningen en foto's. www.terralannoo.nl, ISBN 9789401446464.

Tuinscheurkalender 2025

Al 27 jaar stelt Romke van de Kaa de Tuinscheurkalender samen. Voorheen samen met Paul Geerts, vanaf nu met Caspar Dullaart. Tuintips, plantenweetjes, moestuinrecepten, tuindierfeitjes, tuingedichten en nog veel meer, je hoeft je niet te vervelen in het kleinste kamertje. Een uitgave van www.atlascontact.nl, ISBN: 9789045050300.

Leven op aarde

In zijn nieuwe boek bekijkt Peter Godfrey-Smith het leven op aarde vanuit een nieuw perspectief. Welke rol speelden organismen – van planten en bacteriën tot dieren en mensen – in de vorming van de wereld zoals wij die nu kennen? Hij neemt ons mee op reis langs de wondere wereld van communicatie, cultuur en het bewustzijn in de natuur. Hij bezoekt Rwandese gorilla's en Australische preevogels, daalt af naar koraalriffen en octopussen, onderzoekt de impact van taal en schrift en verdiept zich in onze verantwoordelijkheden aan de top van de voedselketen. Het resultaat is een bijzondere nieuwe kijk op het leven op aarde en op de toekomst. Uitgeverij Spectrum, EAN 9789000392742

Amsterdamse Stadsnatuur

Steeds weer een verrassing in de mailbox: de mail van Stadsplanten. nl over allerlei (wilde) planten in de stad, mede mogelijk gemaakt door FLORON (<https://www.floron.nl/>) is een organisatie die wilde planten op de kaart zet. Op de website <https://www.stadsplanten.nl> vind je korte verhalen over wilde planten in de stad. Elke zondagochtend een leuk bericht over stadsplanten in je mailbox? Registreer je op <https://www.stadsplanten.nl> om op de hoogte te blijven van nieuwe posts.

De tuin als apotheek

In 1635 brak er in Amsterdam een grote pestepidemie uit. De gezondheidszorg liet op dat moment sterk te wensen over – met als gevolg dat er duizenden slachtoffers vielen. De stad Amsterdam liet daarom in 1638 een tuin aanleggen met geneeskrachtige kruiden: de Hortus medicus. Deze herfst duikt de Hortus in de tijd van toen met een tentoonstelling in de Palmenkas: ontdek de Hortus als apotheek van de stad! De Hortus medicus werd dé plek waar artsen en apothekers werden opgeleid, hun examen deden en later ook hun kennis bijhielden. De tentoonstelling toont op interactieve wijze de medische zorg uit de 17e eeuw en is te bezoeken van 5 okt. – 1 dec. a.s. met je Hortus-toegangsticket.

Onkruid in het paradijs

Een omroep MAX-podcast van Sylvia Brommet over tuinpark Buitenzorg, een van de oudste volkstuincomplexen van Amsterdam. In deze audio-docusop neemt Silvia Brommet de luisteraar in zes afleveringen mee naar Tuinpark Buitenzorg en haar tuinders. Luister naar Onkruid in het paradijs in de gratis NPO Luister app, <https://www.npoluister.nl/onkruid-in-het-paradijs>.

Streektuinen

Maak (een stukje) van je tuin een stapsteen voor de unieke natuur bij jou in de buurt. Hoe mooi is het: een netwerk van (stukjes) ecologische tuinen door heel Nederland, dat steeds groter wordt. Een netwerk van kleine leefgebiedjes die verbonden zijn met elkaar – én met natuur in de omgeving. Het maakt niet uit hoe groot je tuin is, het gaat erom

dat je streekplanten en daarmee streeksoorten welkom kan heten. Van een gevel, tot een erf, er kan altijd wel één streeksoort in. Lees meer over dit initiatief en wat je zelf kunt doen op <https://streektuinen.nl/>

Basisgids Spinnen

In de herfst zie je altijd meer spinnen. Dat komt omdat veel spinnensoorten dan volwassen zijn, waardoor ze groter en dus zichtbaarder zijn. Ook zoeken ze in de koudere maanden de warmte van huizen op en zijn de grote spinnenwebben door de dauw buiten zichtbaarder. Bovendien gaan de mannetjes in dit seizoen op zoek naar een geschikte partner. Veel mensen zijn bang voor spinnen. Dat is jammer, want spinnen zijn juist zeer nuttig. Ze spelen een belangrijke rol in het ecologische evenwicht en de voedselketen. Spinnen vangen namelijk muggen en vliegen en zijn zelf een smakelijk hapje voor bijvoorbeeld vogels en hagedissen. Leer spinnen kennen met de basisgids Spinnen, uitgeverij KNNV, ISBN: 9789050116671. De ideale basisgids voor beginners en amateurs.

Ga mee op safari

Om kinderen er bewust van te maken dat natuur overal is, presenteert Het Klokhuis de SoortSafari, een app om planten en dieren te verzamelen, gewoon in de buurt. De app is mede mogelijk gemaakt door Naturalis en gebruikt data van Waarneming.nl. Met in totaal 52 soorten is er altijd iets te vinden! Sinds de uitzending van Het Klokhuis SoortSafari op vrijdag 9 augustus jl. op NPO Zapp, verschijnt er wekelijks een vlog op de website van Het Klokhuis en op het YouTube-kanaal van Het Klokhuis. De Klokhuis SoortSafari-app staat ook op de website, <https://hetklokhuis.nl/dossier/169/soortsafari/846/download-de-app>

De nachtvlinder kalender

Nachtvinders worden vaak over het hoofd gezien. Op de website van de KNNV afd. Amsterdam <https://amsterdam.knnv.nl/werkgroep/nachtvlinderwerkgroep/> vind je de nachtvlinder kalender. Per maand zijn

hierop de drie meest voorkomende nachtvinders afgebeeld. De kaart is ontworpen in samenwerking met Natuur, je beste buur (Gem. Amsterdam), en Groenpunt 020.

Tuinvogeltelling

De Nationale Tuinvogeltelling wordt sinds 2001 georganiseerd door Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland. Dankzij de Tuinvogeltelling is bekend hoe vogels in de winter onze tuinen gebruiken. Met die informatie kunnen vogels beter geholpen en beschermd worden. Doe ook mee; het is leuk en nuttig! Tel op vrijdag 24, zaterdag 25 of zondag 26 januari 2025 één keer een half uur de vogels in je tuin of op je balkon. Vliegen de vogels alleen maar over jouw tuin? Die tellen niet mee. Je telling geef je op vrijdag 24, zaterdag 25 of zondag 26 januari 2025 gemakkelijk door via de web-app mijntuinvogeltelling.nl. Het telformulier staat dan voor je klaar. Vul je telling uiterlijk maandagochtend 27 januari in vóór 12 uur.

Nog meer vogels

De winter is bij uitstek de tijd van het jaar om vogels te voeren. Er zijn heel veel verschillende soorten voer én manieren om de vogels te helpen. Op <https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/elk-vogeltje-eet-zoals-het-gebekt-is> leer je wie, wat, waar, wanneer en hoe elke vogel eet. Help de vogels de winter door! En... als je nu al begint met voeren, heb je straks heel wat te tellen. Tot slot: had je dit jaar een onbewoonde nestkast? Lees wat je kunt doen op <https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/onbewoonde-nestkast-dit-kunt-u-doen-1> ■

Tuinders spreken...

Tekst en foto's: Lune Renardel de Lavalette

Foto Lune: Renée Dekker

'Laat je snoeischaar nog even liggen'.

Het najaar is aangebroken en het actieve tuinseizoen loopt ten einde. Sylvia Avontuur van tuin 55 en Jan Duvekot en Zsolt Sebesteyén van tuin 88 vertellen graag over hoe zij hun tuin winterklaar maken. Of beter gezegd niet. Laat die snoeischaar nog maar even liggen en de bladeren ook.

"Een ecologische tuin biedt juist in de winter bescherming aan allerlei dieren. Uitgebloeide planten en verwelkte bladeren zijn perfecte schuilplaatsen voor vogels, insecten en egels. Dus niet weghalen", zegt Sylvia. "Ik maai de bladeren op het gras mee en hark ze tussen de planten voor voeding in het volgende seizoen. En ik maak takkenhoopjes als schuilplek voor insecten en egels. De vertering zorgt voor warmte, ideaal om te overwinteren."

Koude kas

Jan en Zsolt hebben een heel diverse tuin: inheems en mediterraan. In de volle grond en in potten. Hun tuinseizoen begint in januari, maar voor veel van hun planten duurt het winterseizoen wat langer. "Dahlia's halen we uit de grond. En alle potplanten - zo'n 30 of 40 - gaan bij een boer in een koude kas. Zoals de bananen en bepaalde fuchsia's. Daar hoeven we verder niet naar om te kijken totdat ze in mei na de vorst weer terug naar onze tuin kunnen. De citroenverbena zetten we bijvoorbeeld droog onder onze tuintafel. Droog is belangrijk. Veel planten kunnen niet tegen natte voeten."

Jan en Zsolt

Niet snoeien

Zsolt vult aan: "We snoeien niet. De planten die dan nog zaden hebben, zijn voedsel voor puttertjes en andere tuinvogels. Net als Sylvia vegen we bladeren de borders in. Dat is natuurlijke beschutting en isolatie van de aarde in de winter. In de lente is er van die bladeren niet veel meer over. Dat is al compost geworden. Wat er nog aan bladeren over is, verzamelen we dan en daar maken we bladcompost van. Uitstekend om in te zaaien." Hij wijst op de vuurpijlen die nu (red. begin augustus) nog in volle bloei staan. "De lange dunne bladeren draai ik om de uitgebloeide stelen heen. Een soort kroontje krijg je dan. Een natuurlijke manier om deze plant te beschermen tegen de kou."

Kies inheems

Sylvia heeft nog een laatste advies: "Maak doorgangen in schuttingen voor egels. En laat alles lekker in je tuin staan deze winter. De herfst is wel de perfecte tijd om te planten. De warme grond zorgt voor een goede start in het voorjaar. Voor een natuurlijke tuin kies ik dan natuurlijk voor inheemse beplanting." ■

Vuurpijlen in de tuin van Jan en Zsolt.

Najaar, bloembollentijd

Tekst en foto's: Thea Adriaansen

Willen we in het voorjaar genieten, dan zullen we in het najaar iets moeten doen: bollen planten. Ook als je niet al in januari op je tuin bent om ervan te genieten, dan doe je er in ieder geval de hommels, bijen en citroenvlinders, die op een mooie zonnige dag al kunnen uitvliegen, een enorm plezier mee. Maar met de wetenschap dat je tuin er in januari al vrolijk uit kan zien, kom je misschien wel in de verleiding om dan al naar Wijkergouw te komen en te genieten.

Fritillaria, euphorbia, corydalis en narcis

Als je, zoals bij ons op het eerste complex, op kleigrond zit, is het verstandig onder in het plantgat een laagje grit of zand te leggen en de bol daarop te planten. Zo krijgt hij minder last van natte voeten. Kievitsbloem (fritillaria) houdt juist wel van kleigrond. Plant je meerdere soorten bollen, mix ze dan eerst en strooi ze ter plekke uit. Graaf ze in waar ze gevallen zijn. Zo krijg je een natuurlijker begroeiing. Graaf een gat van ongeveer drie keer de dikte van de bol. Lees ook altijd de plantinstructies.

(On)bekende soorten

Hieronder een overzicht van (ook niet alledaagse) bollen, die zeker een plek in onze tuinen verdienen. Stap af van de rechttoe rechtaan soorten en ga op avontuur.

In januari steken de sneeuwkllokjes (*galanthus elwesii*) als eerste hun kopjes boven de grond, het feest kan beginnen. In februari bloeien de crocussen, cyclamen, winterakoniët (*eranthis*) en het lenteklokje (*leucojum vernalis*). De narcis February Gold bloeit, jawel, vaak al in februari. De diverse narcissen bloeien door tot in mei. In maart volgen vogelmelk (*ornithogalum*), en scylla (*s.bifolia* en *s.siberica*).

Daarna, bloei maart/april, komen bosanemonen (*a. nemorosa* en *a. ranunculoides*), boven de grond, net als sneeuwroem, (*chionodoxa*) en vingerhelmbloem (*corydalis*) waarvan *corydalis solida* 'Beth Evans' de vroegste bloeier is.

In april volgen de hondstand- (*erythronium*) en fritillariasoorten, waarvan kievitsbloem de meest bekende is, maar waar veel meer prachtige soorten van te koop zijn. In april laat ook het blauwe druifje (*muscaria*) zich zien. En in april/mei verschijnen het zomerklokje (*leucojum aestivum*) en het gemarmerde blad van de aronskelken (*arum italicum*) die in het najaar een kleurige toegift geeft. Al in maart bloeien sommige tulpen, maar de meeste soorten beginnen in april/mei. Persoonlijk houd ik niet van die grote flappen, ik beperk me tot de kleine soortjes, zoals de *t. batalinii*, de *t. clusiana*, *t. humilis*, *t. Kaufmanian*, *t. linifolia*, *t. saxatilis*, *t. tarda*, *t. turkestanica*, en *t. scarlet baby*.

Tenslotte bloeien in mei de indianenbloem (*camassia*) en allerlei wilde hyacinten zoals de boshyacint (*h. non-scripta*) en de wat grotere Spaanse hyacint (*h. hispanica*).

Bijna alle genoemde bolletjes zijn z.g. 'zittenblijvers'. Dat wil zeggen, dat je ze niet elk voorjaar uit de grond hoeft te halen. Laat ze lekker zitten, ze breiden zich vanzelf uit. Gratis krijg je er steeds meer. Je (liefst inheemse, biologische) planten zet je er gewoon omheen, zo krijg je een mooie gemengde begroeiing, die elk jaar weer zal verrassen. Geschikte (vroegbloeiende) planten zijn b.v. longkruid (*pulmonaria*), nieskruid (*helleborus orientalis*), amandelwolfsmelk (*euphorbia amygdaloides*), primula (*p.veris*) en wintergroene varens.

Mijn ervaring is, dat narcissen regelmatig aangevreten worden (slakken?) en tulpen vaak de moed opgeven in de volle grond (te nat? muizen?). Een alternatief is, om tulpen in potten te zetten, ingegraven in de grond en afgedekt met kippenaas, zodat de bollen niet aangevreten kunnen worden. Rondom narcissen zou je uienbollen of knoflook kunnen planten om de slakken te weren met hun geur. Muizen zijn gek op crocusbollen en ruiken ze al van verre. Door de bollen minstens drie cm. diep te planten, kan de muis er minder makkelijk bij.

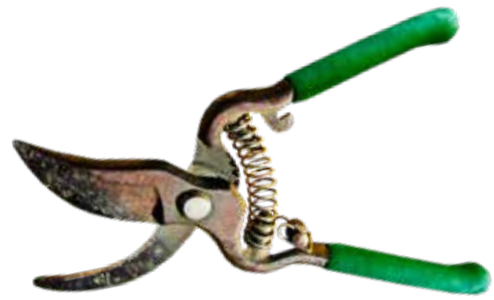
Veel van de genoemde bollen zijn leverbaar via www.sterkebollen.nl, veelal ook biologisch. De meeste bollen vallen onder de stinzenflora. Dat wil zeggen dat ze niet van nature in Nederland voorkomen, maar zich al zó lang (sinds de 17e eeuw) zelfstandig handhaven, dat ze volledig ingeburgerd zijn. ■

Lees meer over bloembollen planten op <https://www.sterkebollen.nl/advies/hoe-plant-ik-bloembollen/> of op <https://www.gardenersworldmagazine.nl/groene-school/kweken/bloembollen-planten/>
Biologische bollen zijn ook te koop bij: <https://biologischebloembollen.nl>, <https://www.naturalbulbs.nl> en <https://ecobulbs.nl>

Snoeien of niet snoeien dat is de vraag

Tekst: Yvon Driehuis

Foto: Pixabay

“Ik ga het helemaal anders doen,”

zeg ik tegen een bij die op mijn plastic tafelkleedje is neergestreken. Hij kijkt me verbouwereerd aan en heeft geen idee waar ik het over heb. Van schrik vliegt hij er razendsnel vandoor. Ik ben helemaal overtuigd. Ik laat voortaan het onkruid staan. Het hoeft allemaal niet zo netjes heb ik net gelezen. Ik moet me zo min mogelijk met mijn tuin bemoeien staat er in de krant. Ik moet mijn onkruid leren kennen en open staan voor nieuwe ontmoetingen met de beestjes. Op de online-tuinschool zie ik dat er tal van cursussen worden aangeboden. Er valt blijkbaar nog een hoop te leren, misschien is niks doen toch ingewikkelder dan ik denk. Ik zie een cursus “Laat je bodem leven”. Daar kom ik te weten hoe ik mijn bodem kan vertroetelen. Niet nodig; ik mulch me al een slag in het rond.

Nieuwe aanpak

“Wat je niet snoeit, dat bloeit”, is de kern van de nieuwe aanpak. Ik dacht altijd dat het andersom was maar je moet met je tijd mee dus wie weet is deze aanpak slimmer en beter. Als ik er niet uitkom kan ik altijd nog het onkruidspreekuur bezoeken. Opgetogen ga ik aan het werk. Huh? Dat hoeft helemaal niet, ik moet juist niks doen. Dat is even omschakelen. Mijn gras heb ik al weken niet gemaaid, dus dat is een goed begin. De grasmaaier heeft er al een tijdje geen zin meer in. Hij raakte zwaar gefrustreerd door de mollen die het onmogelijk maken om zijn werk goed te kunnen doen. Ik kijk nog eens op de website en zie dat ik ook de cursus tuinfluisteraar kan aanschaffen. Dan krijg ik maandelijks te horen wat ik allemaal (niet) moet doen in de tuin. De docent is een vrouw die zichzelf het moesmeisje noemt!

Laat de natuur zijn gang gaan

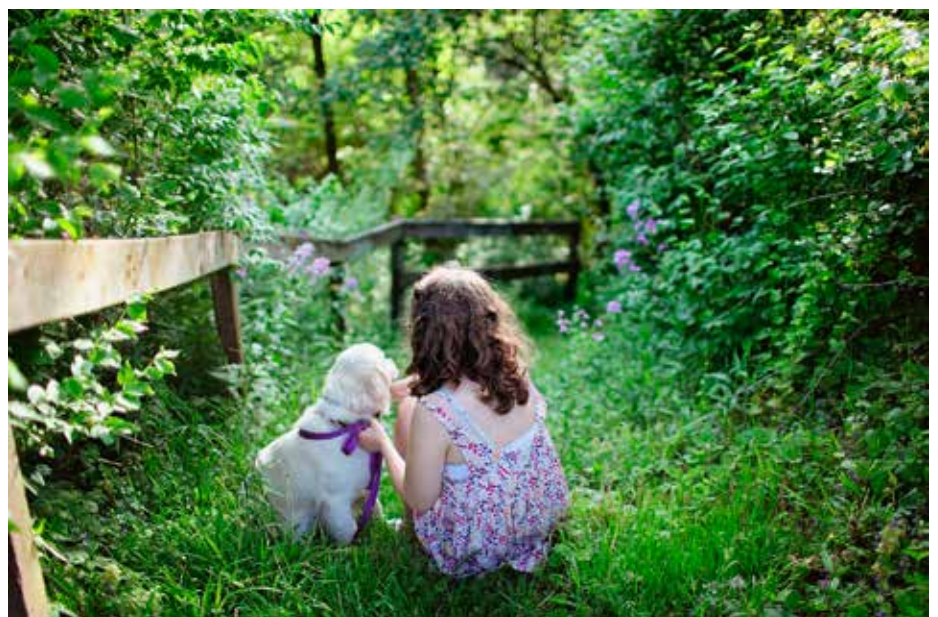
Ik lees dat het natuurhistorisch museum in Rotterdam ook zijn tuin laat verwilderen. Laat de natuur zijn gang gaan wordt de toekomst. Is dit het begin van een wereldwijde ontwikkeling en dragen we op die manier ons steentje bij aan een betere wereld? Zou het niet geweldig zijn als Wijkergouw zich als eerste volkstuincomplex hierbij aansluit en daarmee koploper en trendsetter wordt van de “Doe niks” beweging? Dan komen mensen uit andere parken op bezoek om onze wilde tuinen te bekijken en gaan vervolgens hun eigen tuinpark transformeren. Onder het motto, geef de natuur vrij spel en doe als mens een stapje terug.

We doen niks

Met een spandoek in de tuin waarop staat “Wijkergouw doet niks,” motiveren we mensen om zich aan te sluiten bij deze beweging die de wereld zal veroveren. Dan zullen

nog meer mensen niet meer snoeien. Op de Algemene Ledenvergadering komen natuurlijk vragen over deze vernieuwende kijk op tuinieren. Als we weer zoveel regen krijgen als in dit voorjaar groeit het onkruid dan niet te hard? Kunnen we straks onze tuin nog wel terugvinden? Zien we dan door al het opschot de bomen en het bos binnenkort niet meer? En wat gebeurt er als de beestjes de macht overnemen? Krijgen we dan een tsunami van bacteriën, eikenprocessierupsen, fopwespen, invasieve exoten, botulisme, pyamazweefvliegen, behangers- en slobkousbijen, hommels en Aziatische hoornaars? Schaffen we de tuinbeurten af omdat die niet meer nodig zijn? Wat ongezellig. Komen al die 350 soorten bijen die in Nederland voorkomen dolenthousiast naar Wijkergouw? Dat is wel een beetje veel. Zijn wij mensen dan nog wel welkom?

Ik moet er misschien nog wat langer over nadenken en niet te hard van stapel lopen. ■

DE GROENWINKEL STADSTUINCENTRUM

**De Groenwinkel is hét stadstuincentrum
van Amsterdam-Noord.**

Je kan bij ons terecht
voor vaste planten en
bomen. En voor advies
en inspiratie over
(stads)tuinieren.

10%
KORTING

op vertoon van deze flyer
krijgt u 10% korting
op alle bomen en planten

Wij verkopen vaste planten en bomen
onder andere:

- Fruitbomen
- Heesters
- Kruiden
- Rozen
- Schaduwplanten
- Inheemse planten
- Planten en bomen specifiek geschikt
voor op je balkon of dakterras

**Heb je een tuin, balkon, dakterras, geveltuin of volkstuin?
Kom dan vooral eens langs.**

ADRIAAN LOOSJESSTRAAT 40 - AMSTERDAM NOORD
WWW.DEGROENWINKEL.NL

Hard werken achter de bar

Pas op voor de zegge

Zegge is een sterk woekerende plant en moeilijk te verwijderen als we deze plant haar gang laten gaan. Verwijder hem dus zo snel mogelijk, compleet met wortels, of zorg er in ieder geval voor, dat de bloeiaren direct worden verwijderd en afgevoerd.

Hoe vraag ik een kapvergunning aan

Lees de route en waar de aanvraag aan moet voldoen op <https://wijkergouw.nl/tuincommissie-2/>

Grofvuil

Grofvuil mag uitsluitend op dinsdagavond ná 19.00 uur op de ophaalplek aan de Wijkergouw worden gezet. Géén koelkasten, (af)wasmachines enz. Wanneer er te veel troep wordt gemaakt, staakt de Gemeentereiniging het ophalen.

Waarschuwing

Regelmatig bereiken ons mededelingen dat bij een tuinder telefoon of portemonnee uit het huisje werd gestolen, terwijl hij/zij zelf in de tuin aan het werk was. Dit gebeurt vaker. Insluipers die op de loer staan?

Let in ieder geval goed op je spullen en doe je deur op slot, zelfs als je in je tuin bent.

De Mobiele Slijpservice

Gespecialiseerd in het slijpen van alle soorten tuingereedschap o.a. snoeischaars, takkenschaars, grasmaaimachines. Ook voor een gereviseerde tweedehands grasmaaier kunt u bij ons terecht.

Tevens zijn wij het adres voor alle soorten scharen, messen en kartelmessen. o.a. Kempen en Begeer, Gero en Sola.

Wij maken uw zilveren bestek weer als nieuw.

Ook als vanouds het adres voor het opnieuw matten van biezen en rieten stoelen. Het opnieuw vullen van kussens en stoelen en herstofferen van allerlei stoelen behoort tot onze specialiteiten.

De Mobiele Slijpservice
Akropolishof 2, Purmerend
Treffen wij u niet thuis?
Bel gerust 0657771570

Klussenbedrijf **AdVeLo** Titusz, Tuin 167, Wijkergouw

Advies met betrekking tot
Verbouwingen en renovatie
Logistiek

Wij zijn gespecialiseerd in kleine klussen en spoedreparaties in en rond uw huis zoals:

- Reparatie inbraakschade
- Timmerwerk huisje of schuur en nieuwbouw
- Opkrikken
- Schilderwerk
- Klein hovenierswerk

Alleen of in samenwerkingsverband

Roelof Hartstraat 19 / 2hg
1071 VG Amsterdam
Whatsapp / tel: 06 42138234
Thom: 06 24646502

Referentie op verzoek te verstrekken

ALARMNUMMERS

Brandweer 112 / Ambulance 112

Politie 112 of 0900-8844 (geen spoed)

Adresvermelding voor hulpdiensten (112)

Verwijs hulpdiensten naar de website met plattegrond:
https://wijkergouw.nl/wat_en_waar

Drie entrees voor hulpdiensten zijn bij de parkeerterreinen (nrs. 6 op de kaart). Hek is open, of hulpvrager roept iemand op om het hek open te doen.

Tuinen 1 t/m 132 (complex 1 en 2) zijn bereikbaar via de Zuiderzeeweg vlakbij rotonde IJdoornlaan en de Poort van Noord. Met routeplanner aankomen op 'Parkeren Wijkergouw', Amsterdam. Deze tuinen zijn eveneens te bereiken via het hek schuin tegenover de boerderij op Wijkergouw 30, 1023 NX Amsterdam.

Tuinen 136 t/m 229 (complex 3) zijn uitsluitend bereikbaar via de boerderij op Wijkergouw 30, 1023 NX Amsterdam.

AED-apparaat

Aan de achterzijde van de Boerderij en achter het mededelingenbord t/o de parkeerplaats bij het 1e en 2e complex hangt een AED-apparaat. Bij deze apparaten bevindt zich een gebruiksaanwijzing. Buiten het seizoen worden de apparaten verwijderd.

Huisartsenpraktijk Schellingwoude

Schellingwouderdijk 240, tel. 020-4904231

Dierenarts

Dierenkliniek Amsterdam Noord, Oudorperstraat 18, hoek Purmerweg, 020-6364681

Whatsapp-groep Noodgevallen Wijkergouw

Let op! De Whatsapp-groep Noodgevallen mag alleen gebruikt worden als er geen anderen in de buurt zijn om te helpen bij acute noodgevallen als brand, medische noodzaak of aanhouden inbreker. Bel indien mogelijk zelf ook zo snel mogelijk 112.

Hoe meer mensen meedoen, des te beter het functioneert. Meldt u aan om mee te doen.

Coördinator van de groepsapp voor complex 1 en 2, (tuin 1 t/m 92 en tuin 93 t/m 132) is Leticia Oppenhuizen, tuin 26, telefoon 06-14640600.

Coördinator van de groepsapp voor complex 3, (tuin 136 t/m 229) is Ellen Burgwal, tuin 148, telefoon 06-44028404.

Verzekeringszaken

Formulier aanvragen bij het bestuur of downloaden via <https://wijkergouw.nl/archief/> (verzekeringszaken in groen)

Samenstelling bestuur, commissies en bijzondere diensten

Bestuur

Voorzitter: Andrea van Pol

2e voorzitter: Vacant

Penningmeester: Linda Hegeraad

Secretaris: Cora Koene

Algemeen bestuurslid: functie vacant

Algemeen bestuurslid: Joke van Pel

Algemeen bestuurslid/Technische zaken: Charles

Noordermeer

Kascommissie: Marion Cornelissen, Jeroen Altelaar, Judith Olbers, Adri Müller

ARBO: Carien Ruijter, Thom Perquin

Bouwcommissie: Rob de Bruin, Thom Perquin, Marcel de Bruijn, Hanoy Susacasa

Barcommissie: Marian Rozendaal (coörd.), Clary van Amelrooy, Annemiek Daems, Janny Hofman, Carien Ruijter, Frederieke Schouten, Iris Schouten, Remko Schouten en Annelies Soede.

Redactiecommissie: Thea Adriaansen, Joke van Pel (redactie), Robert Oomen (vormgeving), Cindy en Michel Wever (webredactie)

EHBO: Marco Monsuur, tuinnr. 191

Winkel: André Tuin, Ria Akkermans, Alie de Boer en Joyce Propitius

Het Zandkasteel: Aleid, Coby van Gent en Daniëla Mesquitos Lopes

Tuincommissie: Gwen de Ruijter, Ellen Burgwal, Cobie van Gent, Thea Adriaansen, Eileen van Stam, Lune Renardel de Lavalette

Tuinverkoopteam: Carrie van der Maas, Nicoline van Doorn, Joke van Pel, Tuinverkoopwijkergouw@gmail.com

Waterleidingcommissie: Ben Suurendonk, Theo van Kersbergen, Charles Noordermeer

Interieurverzorging boerderij: Judith Seymonson (coördinatie), Claire Taylor, Greet Rietveldt, Kitty Horstink, Marjan Langereis

Lunchcommissie: José Haverkamp (coördinatie), Anita Scheltema, Annemiek Bakker, Chikako Watanabe, Claudia en Erik Rogg, Diana Tromp, Frank Hoekstra, Hantzen Ploeger, Helen Couwenberg, Jan Verdonk, Jim Tier, Karin Goertz, Margje Muusse, Maria Lebouille, Marina Blok, Mirjam Sigling, Nell Donkers, Nieko Nierop, Philippa Collin, Renate Syswerda, Sabrina Kamstra

Boerderij

In het seizoen geopend op zaterdag van 12.30 uur tot 13.30 uur (lunch). Klaverjassen en Rummikubben elke vrijdagavond, aanvang 19.30 uur.

Tuinbeurten

Verplaatsen van tuinbeurten van tevoren melden via de online agenda http://www.supersaas.nl/schedule/werkbeurten_Wijkergouw (of via tuinbeurtenwijkergouw@gmail.com). Last Minute afmeldingen graag ook melden op zaterdag tussen 08.30 uur en 09.00 uur: bellen naar Samen Sterk, 020-4904567

't Bos

Het bos is geopend op zaterdagochtend van 9.00 tot 12.30 uur. Houd je aan de aanwijzingen van de bosbeheerder van dienst. Je kunt daar je tuinafval afleveren om tot compost te laten verwerken en takken om te laten hakselen. Houtsnippers en aarde (compost van eigen makelij): zelf halen, gratis, zolang de voorraad strekt.

't Vuilnishok

De vuilcontainerplaats is tijdens de werkbeurten geopend op zaterdag van 09.00 uur tot 12.30 uur en op woensdag van 18.30 uur tot 19.30 uur. Papier en lege flessen graag gescheiden inleveren in de containers op het Waterlandplein.

Acculaadpunt

Elke zaterdag van 2 april t/m 27 augustus, tussen 10.00 – 10.30 uur in het accuhok achter de Boerderij of vraag naar André in 't Winkeltje.

't Winkeltje

In het seizoen is op zaterdagmorgen de winkel open van 10.30 uur tot 12.00 uur. Er is petroleum te koop voor 1,60 euro per liter. Uitsluitend met pin betalen.

Openbaarheid tuinpark

Tuinpark Wijkergouw is in de regel geopend van 1 april tot 1 oktober tussen 08.00 uur en 22.00 uur. Dan is het tuinseizoen in volle gang en kunnen tuinders en bezoekers activiteiten ontplooiën en bijwonen. Buiten het seizoen is het park beperkt open. Graag de hekken buiten de openingstijden op slot doen bij aankomst én vertrek.

't Terreintje

Tijdens de werkbeurten (tot half oktober) geopend op zaterdag van 10.30 uur tot 12.00 uur.

Vuilcontainerverhuur: 30 euro per container per week. Op 't Terreintje bespreken en betalen.

Kar huren (b.v. voor het afvoeren van hakselhout of het brengen van beschoeiingshout): 5 euro. Voor dit bedrag wordt de kar afgeleverd en weer opgehaald. De kar dient door de tuinder zelf geleegd te worden in het bos. U kunt natuurlijk ook gebruik maken van de gratis (platte) karren.

Aarde (van externe leverancier): 30 euro per kar. 2,75 euro per kruiwagen

Zand: 27 euro per kar. 2,50 euro per kruiwagen

Beschoeiing: Reserveren en ophalen van hout en vlot voor vernieuwen beschoeiing.

Gas: In het seizoen zijn op 't Terreintje gasflessen te koop. Prijs per fles 33,50 euro, af te rekenen op 't Terreintje. Uitsluitend met pin te betalen.

Er kan geen oud ijzer meer worden ingeleverd.

Alle prijzen onder voorbehoud.